

Nyheter från IFN

nr 2 • 2015

Ny bok

Universitetsreform! – Recept för att lyfta högre utbildning

I panelen ingick (från höger): Håkan Regnér, Jens Schollin, Magnus Henrekson, Ursula Berge, Patrik Engellau och Ebba Witt-Brattström. Mia Odabas var moderator. Foto: Cecilia Larsson Lantz

Författarna till boken Universitetsreform! Så kan vi rädda och lyfta den högre utbildningen pekar på hur synen på studiedisciplin och kunskap förändrats de senaste decennierna. I boken presenteras flera konkreta reformförslag, bland annat att betyg bör sättas av externa examinatorer och att betygssystemet ska vara det samma över hela landet. Kravet på rangordning av och jämförelse mellan olika högskolor och universitet är också centralt i boken.

Kungstanken i boken är att universitetslärarna ska ha ansvar för resultatet, vilket de inte har i dag. Målet ska vara att utbildningens kvalitet förbättras genom att lärarna ställer ordentliga krav och att studenterna ökar sina ansträngningar. Universitetslärarna bör dock inte få helt fria händer att styra och ställa, skriver författarna. ”Den frihet professionen får är friheten att själv bestämma hur bättre resultat ska åstadkommas. Men resultaten måste följas upp.”

– Utgångspunkten är att kvaliteten i grundutbildningen på universiteten har försvagats, förklarade Patrik Engellau, styrelseordförande för tankesmedjan Den Nya Välfärden, när han inledde seminariet.

Han sa att ambitionen med reformförslagen i boken är att lägga incitamenten så att systemet självt, av egen kraft, gör

det bästa för att vi ska lösa problemet med den försvagade kvaliteten.

– Incitamenten måste vara rätt för att vända utvecklingen och professionen är faktiskt den enda egentliga tillgången. Dessutom måste vi göra upp med den kunskapssyn som säger att fakta står ivägen för egentlig förståelse, sa professor Magnus Henrekson, IFN.

Han förklarade att samtidigt som lärare på landets högskolor och universitet ges mer makt över undervisningen så krävs det samtidigt att resultatet utvärderas. Magnus Henrekson förklarade att det inte är någon idé att peka finger mot någon, ”alla är systemrationella men systemet är inte rationellt, det levererar inte det samhälle, det vill säga vi alla”.

Henrekson kastade in en brandfackla i debatten: Vore det inte vettigt att låta eleverna betala en mindre avgift för högre utbildning?

Professor Jens Schollin, rektor Örebro universitet, sa nej till avgifter men förklarade att boken har sin stora nytta i att den lyfter akademiska utbildningar på ett sätt som behöver göras i dag. Han förklarade:

– Den förra regeringen satte forskningsdelen i fokus. Utbildningsdelen i högskolan har inte stått i centrum på många, många år. Jag tror att det behövs en större utredning. Den senaste utredningen som verkligen förändrade sektorn var U68.

Schollin lovordade författarna för att de satt professionalitet och kollegialitet i fokus samt att de betonar att lärosätenas viktigaste tillgång är lärarna.

Professor Ebba Witt-Brattström, Helsingfors universitet, förklarade att hon flytt från det svenska ”högskoleträsket”.

– Jag upplevde att många av studenterna istället borde ha varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder – inte att de, som i den svenska högskolan, betalar för sin arbetslöshet själva med mycket ofördelaktiga studielån.

– I Finland har vi mycket av det som efterfrågas i boken: en stark profession samt motiverade elever som tas in på inträdesprov och som kommer från en kunskapsskola.

Witt-Brattström höll med bokens författare om att ett propedeutiskt basår borde inleda svenska universitetsstudier. Hon pekade också på behovet av att universitetslärare inte bara undervisar utan också forskar.

Ursula Berge, samhällspolitisk chef Akademikerförbundet SSR, ansåg att det stora problemet är urholkning av anslagen till högskolor och universitet. Docent Håkan Regnér, Saco, menade att kvaliteten bör utvärderas i betydligt större utsträckning. Han ville också ta reda på varför studenter väljer en viss utbildning och en viss högskola.

Som avslutning på seminariet ombads paneldeltagarna att ge råd till politikerna hur högre utbildning kan främjas.

- Ebba Witt-Brattström: Att vi får en utbildningsminister med högre examen och [lärar]erfarenhet från något lärosäte.
- Patrik Engellau: Att ministern inte bara tittar på det förslag till kvalitetssäkring som universitetskanslern lämnat, utan även på vårt förslag.
- Ursula Berge: Älska mindre och ge mer – till humaniora och samhällsvetenskap.
- Magnus Henrekson: Ta tesen om kunskapssamhället på allvar. Vi måste förklara för studenterna att heltidsstudier är ett heltidsjobb.
- Jens Schollin: Det är dags för en ny parlamentarisk utredning om högskolan.
- Håkan Regnér: Bättre arbetsvillkor för dem som forskar och undervisar på landets högskolor.

Universitetsreform! – så kan vi rädda och lyfta den högre utbildningen (Samhällsförlaget) kan beställas från Adlibris eller laddas ner gratis som pdf på ifn.se.

Seminariet direktsändes av SVT Forum och kan under ett år framöver ses på SVT Play.

Magnus
Henrekson

Ebba
Witt-
Brattström

Patrik
Engellau

Jens
Schollin

Ursula
Berge

Håkan
Regnér

IFN:s forskningsresultat publiceras i olika kanaler. Arbeten i preliminär form publiceras som working papers. I regel utkommer de senare i reviderad form i forskningstidskrifter som är externt granskade. Följande artiklar är de senaste som accepterats för publicering i vetenskapliga tidskrifter. Ytterligare artiklar finns att läsa på www.ifn.se.

Lennart Erixon och Louise Johannesson, "Is the Psychology of High Profits Detrimental to Industrial Renewal? Experimental Evidence for the Theory of Transformation Pressure", *Journal of Evolutionary Economics*.

Enligt teorin om omvandlingstryck stimuleras produktivitet och innovation genom psykologiska faktorer vid en nedgång i realvinsten. I denna studie testas teorin experimentellt och bekräftas delvis. Det visar sig att produktiviteten förstärks genom måttligt omvandlingstryck eller genom cykliska svängningar mellan hård extern press och goda förutsättningar.

Martin Olsson och Peter Skogman Thoursie, "Sickness Insurance and Spousal Labour Supply", *Labour Economics*.

Att försäkringar påverkar den försäkrades beteende är välkänt. Men hur försäkringar påverkar den försäkrades omgivning är mindre utforskat. I denna studie visas att ersättningsnivån i sjukförsäkringen även påverkar sjukfrånvaron hos den försäkrades partner. Detta resultat har betydelse för hur en optimal sjukförsäkring ska utformas.

Niclas Berggren och Therese Nilsson, "Globalization and the Transmission of Social Values: The Case of Tolerance", *Journal of Comparative Economics*.

Toleranta människor kan lyckas bättre i en globaliserad värld, genom öppenhet för människor från olika länder. Det kan få föräldrar att vilja lära sina barn tolerans. I denna studie finner forskarna att ekonomisk och social, men inte politisk, globalisering förstärker en sådan villighet. Globalisering verkar alltså kunna bidra till att forma sociala attityder.

Shon Ferguson och M. Rose Olfert, "Competitive Pressure and Technology Adoption: Evidence from a Policy Reform in Western Canada", *American Journal of Agricultural Economics*.

1995 avskaffade den kanadensiska staten subventioner för export av jordbruksprodukter med järnväg. Reformen ledde till hårdare konkurrens och producenterna fick mindre betalt för sina produkter. Denna studie visar att påfrestningen också påskyndade den tekniska utvecklingen. Nya tekniker för utsäde slog igenom i snabbare takt.

Jan Heufer och Per Hjertstrand, "Consistent Subsets: Computationally Feasible Methods to Compute the Houtman-Maks-Index", *Economics Letters*.

Ett grundläggande antagande i nationalekonomi är att individer agerar rationellt. Empiriska studier visar dock att individer ibland fattar irrationella konsumtionsbeslut. Denna uppsats föreslår en ny metod för att beräkna och kvantifiera hur irrationella individer är.

Ethan Cohen-Cole, Eleonora Patacchini och Yves Zenou, "Static and Dynamic Networks in Interbank Markets", *Network Science*.

En modell utvecklas för nätverksinteraktioner på interbankmarknaden. Systemrisken mäts som spridning av incitament istället för spridning av förluster. Författarna visar att det finns en unik jämvikt både för den statiska och den dynamiska modellen av nätverksbildning. De visar vilken bank som är avgörande för stabiliteten av det finansiella nätverket.

Yasuhiro Sato och Yves Zenou, "How Urbanization Affects Employment and Social Interactions", *European Economic Review*.

Här utvecklas en modell som visar att i mer tätbefolkade områden interagerar individerna med fler och träffar slumpmässigt fler personer än i glesbygd. Författarna visar att oftast uppnås inte maximal social effektivitet när stadsbefolkningen är medelstor eftersom det finns för få socialt optimala interaktioner. Även när den sociala interaktionen är på optimal nivå så väljer fler att flytta till staden än vad som är samhälleligt effektivt.

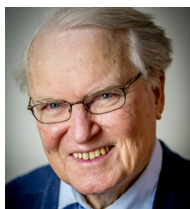
Giorgio Topa och Yves Zenou, "Neighborhood and Network Effects", i Gilles Duranton, J. Vernon Henderson och William C. Strange (red.), *Handbook of Regional and Urban Economics*, Vol. 5. Amsterdam: Elsevier.

I denna studie presenteras en översikt över forskning om bostadsområden och sociala nätverk och deras inverkan på ekonomiska utfall. Framför allt diskuteras identifieringsproblem av nätverkseffekter i vän- och grannskap samt de politiska följderna av att integrera sociala grupper och geografiska områden, särskilt för etniska minoriteter.

Nordisk bolagsstyrning i ett internationellt perspektiv var ämnet för ett välbesökt seminarium som arrangerades av SNS den 18 februari. Stanford-professorn Ronald Gilson föreläste om sin forskning på området. Professor Magnus Henrekson, IFN, kommenterade Gilsons inlägg. På scenen ses från vänster dagens moderator Pernilla Klein, SNS, Ronald Gilson och Magnus Henrekson.

Thomas Tangerås, programchef Elmarknadens ekonomi på IFN, höll föreläsning om konkurrensen på den nordiska elmarknaden. Han gjorde det inom ramen för ett seminarium med titeln "Energiforskning och samhällsnytta". Energimyndigheten var arrangör och syftet med seminariet var att berätta om projekt som finansierats av myndigheten. Deltagarna informerades också om kommande utlysningar inom energisystemområdet.

Professor Assar Lindbeck, Stockholms universitet och IFN, deltog i ett heldagsseminarium arrangerat av SNS i slutet av februari. Seminariet arrangerades för att hedra Hans Tson Söderström på hans 70-årsdag. Hans Tson Söderström var tidigare chef på SNS. Tolv framstående kollegor (däribland även Magnus Henrekson, vd IFN) och tillika vänner och medförfattare i olika rapporter, presenterade uppsatser som bland annat analyserar vad vi har lärt oss av de senaste 30 årens ekonomiska politik. Uppsatserna kommer efter revidering att publiceras i bokform under våren 2015. På bilden ses Assar Lindbeck. Foto: Karl Gabor

Karriär på IFN?

IFN vill nå blivande forskare som kan bidra med forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och med hög relevans för det svenska näringslivet. Läs mer på ifn.se/karriar.

Tre olika vägar till IFN

1. Är du doktorand och funderar på att bli forskare? Då har du möjlighet att söka ett stipendium på 15.000 kronor som IFN delar ut till doktorander inom nationalekonomi vid svenska lärosäten. Stipendierna är tänkta att betala för resa och boende för att delta i en kurs i entreprenöriell ekonomi vid ett ledande europeiskt lärosäte.
2. IFN:s pre-postdoktjänst fyller gapet mellan doktorandstudier och en postdok. Den erbjuds till doktorander som tagit tre av fem IFN-rekommenderade kurser och som inom 3–6 månader kommer att försvara sin avhandling.
3. IFN erbjuder tjänster som forskarassistent under två sommarmånader. Arbetet innebär att du utför delar av det praktiska arbetet med data etc, som används i forskningsprocessen.

Nyhetsbrev:
"Nyheter från IFN" utkommer åtta gånger per år. Dessutom publiceras "News from IFN" två gånger årligen.

Nyhetsbrev